

# Konstitutionsutskottets betänkande 2024/25:KU18

## Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2024 m.m.

---

### Sammanfattning

Utskottet framhåller bl.a. att kommittéberättelsen ger värdefull information om kommittéernas sammansättning och verksamhet och föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Vidare föreslår utskottet att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om lagstiftningsprocessen från allmänna motionstiden 2023/24 och 2024/25. Motionsyrkandena handlar bl.a. om beredningen av lagstiftningsärenden och om genomförande av EU-bestämmelser. Andra motionsyrkanden rör teknik-neutral och könsneutral lagstiftning, konsekvensanalyser i fråga om klimat och miljö och märkning av propositioner med berört utskott.

#### *Behandlade förslag*

Skrivelse 2024/25:103 Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2024.

Elva yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24 och 2024/25.

# Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut .....3

Redogörelse för ärendet .....5

Utskottets överväganden.....6

    Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2024.....6

    Beredningen av lagstiftningsärenden.....10

    Genomförande av EU-bestämmelser .....16

    Teknikneutral och könsneutral lagstiftning .....20

    Konsekvensanalyser i fråga om effekter på klimatet och miljön .....23

    Märkning av propositioner med berört utskott .....25

*Bilaga*

Förteckning över behandlade förslag.....28

    Skrivelsen.....28

    Motioner från allmänna motionstiden 2023/24 .....28

    Motioner från allmänna motionstiden 2024/25 .....29

*Tabell*

Tabell Andelen medverkande kvinnor (procent i varje grupp) inom  
kommittéväsendet .....9

# Utskottets förslag till riksdagsbeslut

## 1. **Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2024**

Riksdagen lägger skrivelse 2024/25:103 till handlingarna.

## 2. **Beredningen av lagstiftningsärenden**

Riksdagen avslår motion

2023/24:2669 av Märta Stenevi m.fl. (MP) yrkandena 181–184.

## 3. **Genomförande av EU-bestämmelser**

Riksdagen avslår motion

2023/24:2224 av Sten Bergheden och Johanna Rantsi (båda M).

## 4. **Teknikneutral och könsneutral lagstiftning**

Riksdagen avslår motion

2024/25:1008 av Rickard Nordin (C) yrkandena 1 och 2.

## 5. **Konsekvensanalyser i fråga om effekter på klimatet och miljön**

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:1030 av Åsa Westlund (S) och

2024/25:850 av Åsa Westlund (S).

## 6. **Märkning av propositioner med berört utskott**

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:1455 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 2 och

2024/25:2964 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) yrkande 2.

Stockholm den 3 juni 2025

På konstitutionsutskottets vägnar

*Ida Karkiainen*

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ida Karkiainen (S), Louise Meijer (M), Michael Rubbestad (SD), Hans Ekström (S), Fredrik Lindahl (SD), Mirja Räihä (S), Ulrik Nilsson (M), Per-Arne Håkansson (S), Mauricio Rojas (L), Amalia Rud Stenlöf (S), Susanne Nordström (M), Jessica Wetterling (V), Gudrun Brunegård (KD), Malin Björk (C), Jan Riise (MP), Lars Johnsson (M) och Ludvig Ceimertz (M).

## Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens skrivelse 2024/25:103 Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2024. Enligt 9 kap. 9 § riksdagsordningen ska regeringen varje år i en skrivelse till riksdagen redovisa verksamheten inom de kommittéer som har tillsatts på grund av regeringens beslut.

I betänkandet behandlas även elva motionsyrkanden om lagstiftningsprocessen från allmänna motionstiden 2023/24 och 2024/25. Motionsyrkandena handlar bl.a. om beredningen av lagstiftningsärenden och om genomförande av EU-bestämmelser. Andra motionsyrkanden rör teknikneutral och könsneutral lagstiftning, konsekvensanalyser i fråga om klimat och miljö och märkning av propositioner med berört utskott.

En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilagan till betänkandet.

# Utskottets överväganden

## Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2024

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

### Gällande rätt

#### *Kommittéberättelsen*

Enligt 9 kap. 9 § riksdagsordningen ska regeringen varje år i en skrivelse till riksdagen redovisa verksamheten inom de kommittéer som har tillsatts på grund av regeringens beslut.

#### *Kommittéväsendet*

Regeringen kan ge en förvaltningsmyndighet ett utredningsuppdrag. Men även särskilda organ kan få utredande uppgifter av regeringen, och dessa organ kan vara organiserade på olika sätt. Kommittéväsendet, eller utredningsväsendet, består huvudsakligen av kommittéer och särskilda utredare. Andra beteckningar som förekommer på dessa utredningar är t.ex. beredningar, delegationer, förhandlare, kommissioner, nämnder, samordnare, råd och utredningar. Därutöver kan regeringen inrätta andra organ som har skiftande uppgifter och karaktär och som i regel finns inom Regeringskansliet.

Kommittéväsendet berörs inte särskilt i regeringsformen. Skälet till detta är att utredningsväsendet normalt sett är ett led i beredningen av regeringsärendena, och hur detta ska gå till är en angelägenhet för regeringen. Enligt förarbetena till regeringsformen bör det förhållandet att regeringen är slutligt ansvarig för utformningen och innebörden av de förslag som läggs fram för riksdagen föra med sig att det ytterst är upp till regeringen att avgöra hur utredningsarbetet bör bedrivas (prop. 1973:90 s. 288). Därför får det anses vara regeringens sak att avgöra sådana frågor som om en kommitté ska tillsättas eller om uppdraget ska anförtros en särskild utredare och att ange de riktlinjer efter vilka utredningens arbete ska bedrivas.

Allmänna bestämmelser om kommittéer och särskilda utredare finns i kommittéförordningen (1998:1474).

Statsrådsberedningen har tagit fram Kommittéhandboken (Ds 2000:1), som innehåller information och riktlinjer för kommittéordförande, särskilda utredare, kommittésekreterare och andra inom kommittéväsendet.

Av handboken framgår att regeringen, som ett led i arbetet med att leda den offentliga verksamheten, lägger fram förslag till riksdagsbeslut och förser

riksdagen med det nödvändiga beslutsunderlaget. En kommitté eller särskild utredare har i regel till uppgift att ta fram fakta, analysera framtagna information och lägga fram förslag. Kommittéer eller utredningar beskrivs i handboken som myndigheter under regeringen som har bildats tillfälligt för att skaffa underlag för ett politiskt ställningstagande. En kommitté eller en särskild utredare arbetar och lägger fram resultatet av sitt arbete i eget namn. Regeringen beslutar i kommittédirektiven om de närmare formerna för utredningsarbetet.

## Skrivelsen

Regeringen redogör i skrivelse 2024/25:103, kommittéberättelsen, för verksamheten i de kommittéer som har tillsatts efter beslut av regeringen. Det gäller såväl traditionella kommittéer med uppgift att utreda en viss fråga som andra tillfälliga organ som har fått en bokstavsbezeichnung. I redovisningen är alla organ med en bokstavsbezeichnung organ inom Regeringskansliet, alltså inte fristående myndigheter. Nedan avses med kommittéer även sådana andra tillfälliga organ som tillsatts efter beslut av regeringen.

Kommittéberättelsen innehåller uppgifter om kommittéernas sammansättning, redogörelser för kommittéernas arbete under den tid som berättelsen avser samt uppgifter om kostnaderna för kommittéarbetet och fördelningen mellan kvinnor och män i kommittéerna. Kommittéberättelsen innehåller även sak- och personregister. Uppgifterna avser 2024.

Under 2024 tillsattes 65 kommittéer, vilket är 26 färre än under 2023. Under 2024 avslutades 84 kommittéer; motsvarande siffra för 2023 var 76. Av bilaga 2 i kommittéberättelsen framgår att de totala utgifterna för kommittéerna under 2024 var nästan 600 miljoner kronor. I summan ingår utgifter för konsultationer, vilka uppgår till ca 30 miljoner kronor.

När det gäller fördelningen mellan kvinnor och män i kommittéerna framgår det att statistiken endast omfattar dem som under det redovisade året varit förordnade i en pågående kommitté. Uppgifterna avser fyra grupper, nämligen ordförande m.m., ledamöter, sakkunniga m.m. samt sekreterare och övriga (se avsnittet Könsfördelningen i kommittéerna och tabellen nedan). Syftet är att redovisningen ska kunna jämföras med den sammanställning av statistik i statliga myndigheters styrelser och insynsråd m.m. som lämnas till riksdagen i andra sammanhang.

Av kommittéberättelsen framgår att det inte har gjorts någon uppföljning av ålderssammansättningen i kommittéväsendet för 2024. I skrivelsen finns en redogörelse för den uppföljning som gjordes under 2022. Den uppföljningen visar att andelen unga i kommittéerna är lägre än andelen unga i befolkningen och att det inte har skett några större förändringar jämfört med tidigare års kartläggningar. Medelåldern i kommittéerna är drygt 51 år, och för ordförande och särskilda utredare är medelåldern drygt 59 år. Av uppföljningen framgår vidare att medelåldern är drygt 53 år respektive knappt 50 år för ledamöter

respektive experter och sakkunniga samt att elva förordnade personer är under 30 år.

Utöver de utredningar som redovisas i kommittéberättelsen finns ett antal mindre, eller under kortare tid verksamma, utredningar och andra organ som har tillsatts enligt ett beslut i Regeringskansliet, s.k. bokstavsuppdrag. Dessa utredningar och organ redovisas inte i kommittéberättelsen. De finns endast registrerade i kommittéregistret i Regeringskansliets databas över kommittéer. De omnämns dock i kommittéberättelsen, och kostnaderna för dem ingår i redovisningen av kommittékostnader.

### **Könsfördelningen i kommittéerna**

Konstitutionsutskottet har i samband med behandlingen av kommittéberättelsen under flera år följt könsfördelningen i kommittéerna.

I förarbetena till diskrimineringslagen (2008:567) diskuterades bl.a. när ett arbete kan betraktas som kvinno- respektive mansdominerat. Av förarbetena framgår att en måttstock för när det kan anses råda underrepresentation är om arbetsgivaren har mindre än 40 procent av ett kön i den aktuella typen av arbete (prop. 2007/08:95 s. 503 och 540). Konstitutionsutskottet har använt denna måttstock vid tidigare granskningar av regeringens utnämningssmakt och jämställdhet bland utnämnda myndighetschefer och chefer vid utlandsmyndigheterna (bet. 2009/10:KU10 s. 129 och bet. 2011/12:KU10 s. 97).

Utskottet har tillfört uppgifterna från årets kommittéberättelse till sin genomgång av andelen kvinnor i var och en av de fyra grupper som redovisats i regeringens kommittéberättelser sedan 2003. Genomgången redovisas i tabellen nedan och baseras för 2003–2011 på den tidigare mätmetoden och för 2012–2024 på den nya mätmetoden. Enligt vad som framgår av tabellen har kvinnor i gruppen ordförande m.m. tidigare ofta varit underrepresenterade under den undersökta perioden. Under senare år har denna grupp varit ganska jämnt könsfördelad. I gruppen sekreterare och övriga var män under 2014–2016 underrepresenterade. Därefter ökade andelen män till 40 procent under flera år. Under 2020–2024 sjönk dock andelen män och varierade mellan 34 och 38 procent, vilket innebär att gruppen på nytt anses vara underrepresenterad enligt måttstocken i förarbetena till diskrimineringslagen.

**Tabell Andelen medverkande kvinnor (procent i varje grupp) inom kommittéväsendet**

| År   | Ordförande<br>m.m. | Ledamöter | Sakkunniga<br>m.m. | Sekreterare<br>och övriga |
|------|--------------------|-----------|--------------------|---------------------------|
| 2003 | 35                 | 46        | 46                 | 53                        |
| 2004 | 34                 | 45        | 47                 | 54                        |
| 2005 | 39                 | 46        | 47                 | 55                        |
| 2006 | 42                 | 44        | 47                 | 54                        |
| 2007 | 41                 | 44        | 49                 | 53                        |
| 2008 | 35                 | 45        | 47                 | 52                        |
| 2009 | 35                 | 44        | 46                 | 53                        |
| 2010 | 35                 | 44        | 46                 | 56                        |
| 2011 | 32                 | 44        | 47                 | 56                        |
| 2012 | 32                 | 43        | 50                 | 60                        |
| 2013 | 37                 | 44        | 51                 | 59                        |
| 2014 | 38                 | 45        | 50                 | 61                        |
| 2015 | 41                 | 46        | 52                 | 61                        |
| 2016 | 50                 | 46        | 55                 | 63                        |
| 2017 | 51                 | 45        | 54                 | 60                        |
| 2018 | 48                 | 47        | 55                 | 60                        |
| 2019 | 52                 | 50        | 53                 | 60                        |
| 2020 | 50                 | 50        | 54                 | 62                        |
| 2021 | 50                 | 49        | 53                 | 65                        |
| 2022 | 53                 | 48        | 55                 | 66                        |
| 2023 | 46                 | 48        | 55                 | 64                        |
| 2024 | 46                 | 49        | 56                 | 66                        |

Källa: Konstitutionsutskottets genomgång av skrivelse 103 för respektive riksmöte fr.o.m. 2003/04 t.o.m. 2024/25. Siffrorna fr.o.m. 2012 bygger på den nya mätmetoden.

## **Tidigare riksdagsbehandling och konstitutionsutskottets granskning**

Konstitutionsutskottet har vid de senaste årens behandling av regeringens skrivelser om kommittéernas verksamhet framhållit att kommittéberättelsen ger värdefull information om kommittéernas sammansättning och verksamhet (se t.ex. bet. 2022/23:KU38 och bet. 2023/24:KU23). Därutöver har utskottet noterat att det rått en förhållandevis jämn könsfördelning i tre av fyra kategorier av medverkande inom kommittéväsendet och att andelen kvinnor varit i majoritet i gruppen sekreterare och övriga. Utskottet har framhållit att det är viktigt att eftersträva en jämn könsfördelning inom alla grupper.

Utskottet har även tagit upp olika aspekter av kommittéväsendet i sin granskning av statsrådets tjänsteutövning och regeringsärendenas handläggning. I denna del kan nämnas utskottets granskningar av utsedda samordnare inom olika politikområden och det parlamentariska inslaget i utredningsväsendet (bet. 2015/16:KU10 s. 42 f. och bet. 2016/17:KU10

s. 57 f.). En vidare granskning av kommittéväsendet gjordes av utskottet hösten 2017 (bet. 2017/18:KU10 s. 49 f.).

Våren 2017 välkomnade utskottet regeringens översyn av kriterierna för redovisningen i kommittéberättelsen och kommittéregistret som hade gjorts med anledning av utskottets påpekanden i granskningar om samordnare inom olika politikområden och om det parlamentariska inslaget i kommittéväsendet (bet. 2016/17:KU24). Utskottet såg positivt på de vidtagna åtgärderna, bl.a. att det hade tagits med uppgifter i kommittéberättelsen om parlamentariska referensgrupper och annat parlamentariskt samråd.

### **Utskottets ställningstagande**

Det statliga kommittéväsendet eller utredningsväsendet har sedan länge ansetts utgöra ett inslag av grundläggande värde i svensk förvaltningstradition i beredningen av förslag till lagstiftning och ärenden av annat slag som regeringen lägger fram för riksdagen.

Kommitéberättelsen ger värdefull information om kommittéernas sammansättning och verksamhet. Utskottet noterar att det sammantaget råder en förhållandevis jämn könsfördelning i tre av fyra kategorier av medverkande inom kommittéväsendet och att andelen kvinnor är i majoritet i gruppen sekreterare och övriga. Som utskottet tidigare uttalat är det viktigt att eftersträva en jämn könsfördelning inom alla grupper.

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

## **Beredningen av lagstiftningsärenden**

### **Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen avslår motionsyrkanden om beredningen av lagstiftningsärenden.

### **Motionen**

Märta Stenevi m.fl. (MP) begär i partimotion 2023/24:2669 tillkännagivanden till regeringen om att tillsätta en utredning som ser över i vilka situationer ett avsteg från beredningskravet kan vara acceptabelt (yrkande 181), att lagstiftning som är särskilt viktig ur rättsstatlig eller demokratisk synvinkel alltid ska föregås av en kvalificerad och från regeringen oberoende utredning (yrkande 182), att Lagrådets ställning bör stärkas på det sättet att regeringen, om den frångår Lagrådets synpunkter, ska redovisa skälen för det (yrkande 183) samt att regeringen ska motivera varför det inte anses nödvändigt att inhämta Lagrådets yttrande (yrkande 184). Enligt motionärerna är det viktigt att lagstiftningsprocessen är robust och ger utrymme för en allsidig belysning samtidigt som det ibland kan krävas en snabbare beredningsprocess, t.ex. vid

kriser. Regeringen måste, enligt motionärerna, tydligt motivera de avsteg som den gör från beredningskravet, t.ex. genom att förkorta remisstiden. Vidare anför motionärerna att det, i takt med samhällsutvecklingen och den växande utmaningen med att bekämpa grov och organiserad brottslighet, har blivit vanligare med lagförslag som inskränker grundlagsskyddade fri- och rättigheter. Motionärerna anser att utredningsarbetet, i ärenden som rör sådan lagstiftning, ska göras av en utredning som är oberoende från regeringen samt att förslag till sådan lagstiftning endast i undantagsfall ska få presenteras i departementspromemorior. Motionärerna lyfter även att Lagrådet har en konstitutionellt viktig roll och att det är viktigt att regeringen tydligt redovisar hur den har tagit vidare rekommendationer från Lagrådet samt varför den i vissa fall anser att det inte behövs något yttrande från Lagrådet.

## **Gällande ordning m.m.**

### *Regeringsarbetet och regeringsärenden*

Regeringens uppgift är att styra riket under ansvar inför riksdagen (1 kap. 6 § regeringsformen). I uppgiften att styra riket ligger att regeringen lägger fram förslag till riksdagsbeslut (om t.ex. nya lagar) och förser riksdagen med ett nödvändigt beslutsunderlag.

Själva regeringsarbetet regleras närmare i 7 kap. regeringsformen. Bestämmelserna är avsiktligt knapphändigt utformade. Enligt förarbetena till regeringsformen bör regeringens arbetsformer inte göras till föremål för en ingående grundlagsreglering som tynger regeringsarbetet med formaliteter och hindrar en anpassning av arbetet till växlande förhållanden (prop. 1973:90 s. 179). En allmän utgångspunkt bör därför vara att visa återhållsamhet med att binda regeringens arbetsformer.

Även själva förfarandet vid beredningen av regeringsärenden regleras endast i begränsad omfattning i regeringsformen. Detta förfarande överensstämmer med den allmänna målsättningen om handlingsfrihet för varje regering.

Att regeringen är slutligt ansvarig för utformningen och innebörden av de förslag som läggs fram för riksdagen för med sig att det ytterst är upp till regeringen att avgöra hur detta utredningsarbete bör bedrivas (prop. 1973:90 s. 288). Därför får det anses vara regeringens sak att avgöra sådana frågor som om ett utredningsuppdrag ska anförtrös en kommitté, en särskild utredare eller en myndighet och att ange de riktlinjer efter vilka arbetet ska bedrivas. Ett utredningsarbete kan också bedrivas internt inom Regeringskansliet.

### *Beredningskravet*

I 7 kap. 2 § regeringsformen uttrycks ett allmänt beredningskrav för regeringsärenden. Enligt bestämmelsen ska de upplysningar och yttranden som behövs hämtas in från berörda myndigheter. Upplysningar och yttranden ska också i

den omfattning som behövs hämtas in från kommuner. Även sammanslutningar och enskilda ska i den omfattning som behövs ges möjlighet att yttra sig.

Enligt förarbetsuttalanden till bestämmelsen är inhämtandet av yttranden från myndigheter, organisationer och andra enskilda sammanslutningar ett karakteristiskt och betydelsefullt inslag i den svenska politiska beslutsprocessen (prop. 1973:90 s. 287). Det framgår dock inte vare sig av bestämmelsen i regeringsformen eller av dess förarbeten närmare hur ett remissförfarande bör gå till. Oftast är ett remissförfarande skriftligt, men det förekommer att regeringen hämtar in synpunkter muntligen. Det faller i slutändan på regeringen att under vanligt konstitutionellt ansvar avgöra vilka myndigheter som är berörda av ett regeringsärende och i vilken omfattning det är nödvändigt att kommuner, organisationer (sammanslutningar) och enskilda får tillfälle att yttra sig (Holmberg m.fl., Grundlagarna, 3 uppl., 2012, s. 326 f.).

### *Lagrådet*

För att lämna yttranden över lagförslag ska det enligt 8 kap. 20 § regeringsformen finnas ett lagråd där det ingår domare eller, vid behov, tidigare domare i Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen. Närmare bestämmelser om Lagrådets sammansättning och tjänstgöring meddelas i lag. Denna lag är lagen (2003:333) om Lagrådet.

Enligt 8 kap. 21 § första stycket regeringsformen inhämtas yttrande från Lagrådet av regeringen eller, enligt vad som närmare anges i riksdagsordningen, av ett riksdagsutskott eller ett annat riksdagsorgan. Av andra stycket följer i vilka ämnen ett yttrande från Lagrådet ska inhämtas innan riksdagen beslutar om lagförslag. Det gäller bl.a. i fråga om förslag som begränsar handlingsoffentligheten och fri- och rättighetsbegränsande lagstiftning.

Vidare sägs i tredje stycket att detta dock inte gäller om Lagrådets granskning skulle sakna betydelse på grund av frågans beskaffenhet eller skulle fördröja lagstiftningsfrågans behandling så att avsevärt men uppkommer. Om regeringen föreslår att riksdagen ska meddela lag i något av de ämnen som avses i andra stycket ska den, om Lagrådets yttrande inte dessförinnan har hämtats in, samtidigt redovisa skälen för detta för riksdagen.

I 8 kap. 22 § regeringsformen anges vad Lagrådets granskning ska avse.

Den nuvarande regleringen i regeringsformen av Lagrådets granskning trädde i kraft den 1 januari 2011. Bestämmelsen ändrades på så sätt att det blev obligatoriskt att inhämta yttrande från Lagrådet i fråga om lagar som faller inom granskningsområdet. Enligt regeringen innebar ändringen en principiell och önskvärd förstärkning av Lagrådets ställning och betydelsen av förhandsgranskningen betonades, bl.a. i fråga om lagförslagets grundlagsenlighet. För att ytterligare markera vikten av Lagrådets granskning togs även det s.k. viktighetskriteriet bort. Det kriteriet innebar att Lagrådets yttrande

behövde inhämtas endast om en lag som föll inom granskningsområdet var viktig för enskilda eller från allmän synpunkt.

Lagrådets granskning resulterar i ett granskningsyttrande i form av ett protokoll. Med anledning av protokollet måste det ansvariga departementet ta ställning till de synpunkter och förslag som Lagrådet har framfört i protokollet. Detta görs när propositionen utarbetas. Lagrådets yttranden är formellt enbart rådgivande.

### *Regeringskansliets riktlinjer om propositionsarbetet*

Statsrådsberedningen har gett ut skriften Propositionshandboken (Ds 1997:1, avsnitt ur handboken har reviderats och samlats i promemoria SB PM 2019:4 [rev. januari 2023]). I handboken beskrivs gången i propositionsarbetet och olika sätt att förenkla arbetet och att klara de praktiska problem som möter propositionsskrivaren. Handboken innehåller också riktlinjer för den formella utformningen av lagrådsremisser och propositioner.

I Propositionshandboken fastslås att det är beredningskravet i 7 kap. 2 § regeringsformen som styr behovet av remissbehandling. Det traditionella sättet för regeringen att få upplysningar och yttranden uppges vara att skicka ut betänkanden och promemorior på remiss. Regeringen kan även skaffa sig information på annat sätt, främst genom remissmöten och genom att hämta in synpunkter under hand. I promemorian framhålls att alla komplicerade lagstiftningsärenden regelmässigt ska föregås av remissbehandling. Remissmöten kan dock i sådana fall användas som en del av beredningsförfarandet, om ärendet har föregåtts av tidigare utredningar och remissförfaranden. Det är enligt handboken endast i verkliga undantagssituationer som regeringen i stället för en remissbehandling eller ett remissmöte kan ta kontakt med berörda myndigheter under hand och ha överläggningar med dessa. Vidare framhålls att det i varje enskilt fall måste bedömas om situationen är sådan att remissbehandling kan undvikas.

Inför ett skriftligt remissförfarande tas det i regel inom Regeringskansliet fram en lista över valda remissinstanser. När det gäller remisstidens längd anges i handboken att den som huvudregel inte bör vara kortare än tre månader. Vidare framhålls att kommuner och regioner kan behöva längre tid på sig och att hänsyn måste tas till bl.a. eventuella underremisser, till hur ofta fullmäktige sammanträder samt till helger och semesterperioder.

Som en riktlinje i fråga om lagrådsremisser anges i handboken att en kontakt bör tas på ett tidigt stadium i propositionsarbetet med rättssekretariatet på det egna departementet och eventuellt med granskningsenheten i Statsrådsberedningen för att utreda om man behöver hämta in ett yttrande från Lagrådet. I handboken påpekas att det ansvariga departementet, när propositionen utarbetas, måste ta ställning till de synpunkter och förslag som Lagrådet har framfört. Av en proposition ska det bl.a. framgå hur Lagrådets synpunkter har påverkat propositionens innehåll. Det måste vidare framgå

vilka synpunkter som har accepterats och föras en tydlig argumentation i de delar där Lagrådets synpunkter inte har följts.

I Propositionshandboken behandlas även beredning av brådskande ärenden. Det framhålls att det förekommer att en lagrådsremiss eller en proposition behöver beredas i stor brådskande och under former där arbetet måste bedrivas med insyn av en mer begränsad krets än normalt. Detta får dock enligt handboken förekomma endast i rena undantagssituationer.

Av handboken framgår att det normala berednings- och remissförfarandet i vissa undantagsfall kan ersättas med ett förfarande med remissmöte m.m. eller, i lagtekniska frågor av mer okontroversiellt slag, med en begränsad remiss i samband med delningsförfarandet, då man endast delar propositionsutkastet eller tar muntliga kontakter. Vidare påpekas i handboken dels att granskningsenheten i Statsrådsberedningen bör rådfrågas vid tveksamhet om vad som behöver göras för att beredningskravet ska uppfyllas, dels att sådan beredning och de synpunkter som då har kommit fram ska redovisas i propositionen. Det framhålls i handboken att beredningen i brådskande fall även måste innefatta kontakter med chefen för en sådan myndighet som enligt förslaget ges nya eller ändrade uppgifter och att det i vissa fall, i enlighet med bestämmelserna i regeringsformen, måste hämtas in ett yttrande från Lagrådet.

### **Tidigare riksdagsbehandling och konstitutionsutskottets granskning**

I anslutning till utskottets behandling av proposition 2009/10:80 En reformerad grundlag behandlades motioner om att stärka Lagrådets roll (bet. 2009/10:KU19). Utskottet har i fler betänkanden därefter avstyrkt motionsyrkanden om normkontroll och Lagrådets granskning med hänvisning till att normkontrollsystemet relativt nyligen behandlats i Grundlagsutredningen (se bl.a. bet. 2018/19:KU30 och bet. 2021/22:KU30).

Utskottet har inom ramen för granskningen av regeringen gjort flera uttalanden om beredningen av lagstiftningsärenden.

Hösten 2022 granskade utskottet regeringens remissunderlag (bet. 2022/23:KU10 s. 49 f.). Utskottet gjorde uttalanden om bl.a. regeringens val av utredningsform och anförde att det är en fråga som regeringen har att avgöra. Utskottet redogjorde också för olika omständigheter som kan ha betydelse vid valet av utredningsform. Som exempel på sådana omständigheter nämndes frågornas omfattning, komplexitet och politiska eller principiella betydelse.

Konstitutionsutskottet har vidare vid flera tillfällen granskat frågor som rör beredningen av regeringsärenden (se bl.a. bet. 2008/09:KU10 s. 46 f.). I sitt ställningstagande anförde utskottet bl.a. att den ordning som föreskrivs i 7 kap. 2 § regeringsformen ska tillmätas stor vikt. Genom att förslag och pågående ärenden kommer myndigheter, organisationer och andra till del kan de bli allsidigt belysta och konsekvenserna av dem så långt som möjligt kända på förhand, vilket ökar kvaliteten i beslutsfattandet. Utskottet påminde dock om

att beredningskravet inte är absolut och att upplysningar och yttranden ska begäras in i den mån det behövs. Utskottet underströk också vikten av god planering för att undvika tidsnöd med t.ex. förkortad remissgenomgång som följd.

Att kravet på bl.a. välavvägda tidsfrister även gäller när regeringen nödgas bereda ärenden av brådskande karaktär har understrukits av utskottet i flera granskningar, men också att beredningskravet inte är lika för alla fall (se t.ex. bet. 2009/10:KU10 s. 45 f., bet. 2009/10:KU20 s. 13 f., bet. 2015/16:KU20 s. 454 f. och bet. 2020/21:KU20 s. 322 f.).

Utskottet har vid flera tillfällen granskat regeringens remittering av lagförslag till Lagrådet (bl.a. i bet. 2013/14:KU10 s. 78 f.). Utskottet har bl.a. konstaterat att det i propositionen måste föras en tydlig argumentation i de delar där Lagrådets synpunkter inte har följts. Även i betänkande 2018/19:KU10 (s. 23 f.) framhöll utskottet vikten av att regeringen i en proposition argumenterar för sitt ställningstagande i de fall regeringen inte följer Lagrådets synpunkter och förslag.

### Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla att det är viktigt med en gedigen beredning av lagstiftningsärenden. Som utskottet tidigare uttalat måste beredningskravet i 7 kap. 2 § regeringsformen tillmätas stor vikt så att förslag och ärenden blir allsidigt belysta. Med anledning av motionsyrkandena om att beredningskravet bör ses över och preciseras finns det skäl att påminna om att en allmän utgångspunkt bör vara att visa återhållsamhet med att binda regeringens arbetsformer. Av förarbetsuttalanden, som utskottet ställt sig bakom, framgår bl.a. att det är regeringens sak att avgöra hur de utredningar bör bedrivas som anses behövliga som underlag för regeringens beslut. Det kan vidare noteras att utskottet återkommande har granskat olika delar av regeringens beredning av lagstiftningsärenden och gett vägledande uttalanden. Statsrådsberedningen har även tagit fram riktlinjer som rör beredningen, bl.a. frågan om behovet av remissbehandling och remissförfarandet. Utskottet ser mot den bakgrunden inte skäl att ta något initiativ med anledning av motionsyrkandena om beredningskravet. Yrkandena avstyrks.

När det gäller inhämtande av yttranden från Lagrådet har utskottet tidigare uttalat att regeringen måste föra en tydlig argumentation i de delar där Lagrådets synpunkter inte har följts. Det framgår också av riktlinjer som Statsrådsberedningen har tagit fram. Vidare konstaterar utskottet att det av 8 kap. 21 § regeringsformen framgår att regeringen ska motivera varför Lagrådets yttrande i ett visst fall inte har hämtats in. Utskottet ser därmed inte skäl att ta de efterfrågade initiativ som rör yttranden från Lagrådet och avstyrker motionsyrkandena.

## Genomförande av EU-bestämmelser

### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om genomförande av EU-bestämmelser.

### Motionen

I motion 2023/24:2224 anför Sten Bergheden och Johanna Rantsi (båda M) att det, när ett EU-direktiv implementeras, av beredningen tydligare bör framgå vad som är en miniminivå så att en överimplementering av EU-direktiv kan undvikas. Sverige bör inte överimplementera EU-direktiv utan bör i större utsträckning beakta nationella förhållanden.

### Gällande rätt m.m.

#### *Kommittéförordningen och förordningen om konsekvensutredningar*

En översyn av gällande bestämmelser om konsekvensutredningar har nyligen gjorts och presenterades i departementspromemorian Bättre konsekvensutredningar (Ds 2022:22). Översynen har omfattat bl.a. de bestämmelser som finns om konsekvensutredningar i kommittéförordningen (1998:1474) och förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. Översynen har lett till att vissa ändringar har gjorts i kommittéförordningen och att förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning har upphört att gälla. Den 6 maj 2024 trädde förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar i kraft, i vilken bestämmelser om konsekvensutredningar samlats.

Förordningen om konsekvensutredningar gäller för kommittéer och särskilda utredare som ska utföra ett utredningsuppdrag som beslutats av regeringen och för förvaltningsmyndigheter under regeringen (1 §). I förordningen finns bestämmelser om när kommittéer, särskilda utredare och förvaltningsmyndigheter ska redovisa en konsekvensutredning (2–4 §§). För kommittéer och särskilda utredare ska det göras när förslag lämnas in till regeringen eller Regeringskansliet om att regeringen ska föreslå eller besluta om nya eller ändrade lagar och förordningar och för andra förslag som lämnas i ett betänkande. En konsekvensutredning ska påbörjas så tidigt som möjligt och stå i proportion till förslaget eller beslutets omfattning och effekter (5 §).

I likhet med vad som har gällt tidigare ska en konsekvensutredning bl.a. innehålla en bedömning av om förslaget eller beslutet överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen (9 §). Därutöver ska, om ett förslag till genomförande av EU-direktiv i nationell rätt går utöver direktivets miniminivå, nu även skälen för detta anges (10 §). Vid översynen av regleringen framhölls bl.a. ett tillkännagivande som riksdagen hade riktat till regeringen våren 2019 om att den borde verka för att EU-direktiv genomförs i nationell rätt på ett sätt som

inte missgynnar företagens konkurrenskraft (Ds 2022:22 s. 96 f.). I det sammanhanget anförde näringsutskottet att utgångspunkten bör vara att EU-direktiv ska införas på miniminivå i nationell lagstiftning och att effekterna för företag ska redovisas tydligt när det finns skäl att överskrida denna miniminivå (bet. 2018/19:NU7, rskr. 2018/19:166). Ekonomistyrningsverket ska ansvara för metodutveckling, vägledning och utbildning med anledning av förordningen om konsekvensutredningar (15 §). Ekonomistyrningsverket ska samverka med Regelrådet i arbetet avseende konsekvensutredningar med anledning av förslag till föreskrifter och allmänna råd som kan få effekter av betydelse för företag.

I 14 § kommittéförordningen finns en upplysning om att bestämmelser om den konsekvensutredning som en kommitté ska redovisa finns i förordningen om konsekvensutredningar. Vidare anges i 15 § kommittéförordningen att om förslagen i ett betänkande medför kostnadsökningar eller intäktsminskningar för staten, kommuner eller regioner, ska kommittén föreslå en finansiering som i första hand har anknytning till utredningens område och ange skäl för den föreslagna finansieringen. Enligt 16 § kommittéförordningen anger regeringen närmare i utredningsuppdraget vilka konsekvensbeskrivningar som ska finnas i ett betänkande.

### *EU-rättsakter*

Av artikel 288 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt framgår att när Europaparlamentet och rådet gemensamt, eller rådet eller kommissionen, utövar unionens befogenheter ska de anta bl.a. förordningar och direktiv.

Även om utgångspunkten är att förordningar inte ska genomföras nationellt förekommer det att förordningar ställer krav på att medlemsstaterna anpassar den nationella rättsordningen, t.ex. inför effektiva sanktioner, om förordningens regler inte efterföljs i landet, eller omvänt, att nationella bestämmelser som står i strid med förordningen upphävs.

Direktiv måste däremot regelmässigt omsättas nationellt, och det är medlemsstaten som väljer hur direktivet ska genomföras för att uppnå det eftersträlvade resultatet. För att medborgare och företag ska kunna tillgodogöra sig vad direktivet syftar till måste det dock genomföras genom bindande regler.

Ett direktiv måste analyseras utifrån vilken rättslig grund det är fattat på, dess syfte och dess allmänna uppbyggnad. Direktiven kan innehålla bestämmelser som syftar till att uppnå olika sorters detaljeringsgrad (ramdirektiv eller sektorsdirektiv) och olika sorters harmoniseringsgrad (minimiharmoniserings- eller fullharmoniseringsbestämmelser).

Ett fullharmoniseringsdirektiv syftar till en fullständig harmonisering av det rättsområde som direktivet omfattar. Den nationella lagstiftningen får inte på detta område avvika åt något håll från det rättsläge som ska uppnås genom direktivet, såvida det inte finns stöd för det i själva direktivet. Av ett minimiharmoniserings- eller minimidirektiv framgår den minsta

gemensamma nämnare som samtliga medlemsstater måste uppfylla inom det område som harmoniseras i direktivet. Medlemsstaterna har möjlighet att gå längre än vad som följer av direktivet, dvs. införa strängare regler som ger en högre skyddsnivå eller är mer förmånliga, så länge den nationella lagstiftningen är förenlig med EU-rätten i övrigt.

Ett direktiv kan innehålla både fullharmoniserings- och minimi-harmoniseringsbestämmelser.

Av Statsrådsberedningens cirkulär 14 Riktlinjer för genomförande av unionsrättsakter (kansliet för samordning av EU-frågor [numera kansliet för EU-rättsliga frågor], 2010-12-16) framgår att föreslagna unionsrättsakter ska analyseras noggrant i ett tidigt skede av förhandlingen. Vidare sägs att en konsekvensutredning bör upprättas i ett så tidigt skede som möjligt och redovisas i beredningsunderlaget i samband med att nya förslag eller ändringar i unionsrätten läggs fram.

### *Rapporter om överreglering*

Regelrådet och Näringslivets Regelnämnd har genomfört ett gemensamt projekt om nationell överreglering (gold-plating). Det engelska ordet för att förgylla (gold-plate) används som ett begrepp för situationer där det nationella genomförandet av unionslagstiftning går utöver vad en rättsakt kräver, utan att för den skull ge upphov till fördragsbrott. Begreppet analyseras i rapporten Att tydliggöra gold-plating – ett bättre genomförande av EU-lagstiftning (Atthoff och Wallgren, 2012). En minimiprincip bör införas enligt rapporten. Den skulle innebära att miniminivån enligt EU-lagstiftningen ska vara vägledande för regelgivaren vid genomförandet. Om det finns skäl att överskrida denna nivå ska detta tydligt beskrivas och effekterna för företag analyseras och redovisas i ett offentligt dokument.

Frågor om nationell överreglering tas också upp i Svenska institutet för europapolitiska studiers (Sieps) rapport 2012:4 Att göra rätt och i tid – Behövs nya metoder för att genomföra EU-rätt i Sverige? (Hettne och Reichel). I rapporten anföras att det kan finnas goda skäl att nationellt genomföra en rättsakt på ett sådant sätt att genomförandet kan bedömas innebära överreglering. Det påpekas dock att kommissionen anser att nationell överreglering visserligen inte strider mot EU-rätten men att den heller inte innebär god genomförandesed, eftersom det kan leda till kostnader som annars hade kunnat undvikas.

### **Pågående arbete**

Riksdagen riktade ett tillkännagivande till regeringen våren 2019 om att den bör verka för att EU-direktiv genomförs i nationell rätt på ett sätt som inte missgynnar företagets konkurrenskraft (bet. 2018/19:NU7, rskr. 2018/19:166). Näringsutskottet anförde att utgångspunkten bör vara att EU-direktiv ska införas på miniminivå i nationell lagstiftning och att effekterna för

företag ska redovisas tydligt när det finns skäl att överskrida denna miniminivå.

I regeringens skrivelse Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2024 (skr. 2024/25:75 s. 342 f.) hänvisar regeringen i fråga om det aktuella tillkännagivandet bl.a. till den s.k. förenklingspolitiken. Regeringen anför i skrivelsen En förenklingspolitik för stärkt konkurrenskraft, tillväxt och innovationsförmåga att en av utgångspunkterna för förenklingspolitiken är att stärka svensk konkurrenskraft (skr. 2021/22:3 s. 32).

Regeringen hänvisar även till att den i budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 24 avsnitt 3.6) angett att en EU-reglering behöver implementeras så att svenska företags konkurrenskraft bibehålls. Implementering i svensk rätt över miniminivån i EU-regleringen ska enligt regeringen undvikas eller motiveras när den bedöms nödvändig för att uppfylla nationella svenska mål. Vidare föreslås i finansplanen (avsnitt 1.4) i samma proposition att ett implementeringsråd inrättas med målet att minska regelbördan för företag. Implementeringsrådets uppgifter beskrivs i budgetpropositionen för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 24 avsnitt 3.6).

Implementeringsrådet inrättades som en kommitté genom att regeringen den 23 maj 2024 beslutade om kommittédirektiven Ett implementeringsråd för genomförande av EU-rättsakter med konsekvenser för företag i Sverige (dir. 2024:51). Implementeringsrådet ska bistå regeringen i arbetet med att stärka svenska företags konkurrenskraft genom att undvika implementering över miniminivån och motverka omotiverade regelbördor samt minska administrativa kostnader och andra fullgörandekostnader vid genomförande av EU:s regelverk i svensk rätt. Enligt kommittédirektiven ska Implementeringsrådet beså av en ordförande och högst åtta ledamöter. Rådets ordförande och ledamöter ska utgöras bl.a. av personer från näringslivet men kan även omfatta personer från akademin eller med annan lämplig kompetens. Genom kommittédirektiven ansåg regeringen att tillkännagivandet från 2019 är slutbehandlat.

Implementeringsrådet lämnade en första delredovisning den 28 februari 2025. Arbetet ska därefter delredovisas senast den 28 februari 2026 och den 28 februari 2027 samt slutredovisas senast den 31 december 2027 till Regeringskansliet.

Regeringen gav den 27 juni 2024 Ekonomistyrningsverket i uppdrag att ta fram ett ramverk för vägledning till dem som gör konsekvensutredningar i enlighet med förordningen om konsekvensutredningar, att erbjuda riktad handledning till ett urval av nyligen tillkallade kommittéer och särskilda utredare samt att följa upp effekten av denna handledning. Ekonomistyrningsverket ska senast den 15 april 2026 lämna en skriftlig delredovisning till Regeringskansliet som ska bestå av en redogörelse för ramverket för vägledning samt en första redogörelse för uppdragets effekter när det gäller kvaliteten på de utvalda kommittéernas och särskilda utredarnas arbete med konsekvensutredningar efter handledningen. Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 april 2027.

**Tidigare riksdagsbehandling**

Våren 2018 behandlade konstitutionsutskottet ett par motioner om bl.a. överimplementering av EU-lagstiftning i svensk rätt (bet. 2017/18:KU39). I sitt ställningstagande framhöll utskottet att det finns en risk att genomförandet av EU-rättsliga regler leder till en mer omfattande reglering i Sverige än nödvändigt. Utskottet stod fast vid sin tidigare ståndpunkt att den svenska hållningen i unionssamarbetet innebär att kraven på enkelhet och klarhet hävdas med kraft. Det noterades att det av Statsrådsberedningens riktlinjer för genomförande av unionsrättsakter framgår att föreslagna unionsrättsakter ska analyseras noggrant i ett tidigt skede av förhandlingen och att riktlinjerna betonar vikten av att en analys av eventuella åtgärder som går utöver unionsdirektivens krav görs såväl ur ett förenklingsperspektiv som ur unionsrättslig synvinkel. Utskottet såg inte skäl att föreslå något tillkännagivande och avstyrkte motionerna.

Konstitutionsutskottet har vidhållit sitt ställningstagande vid behandlingen av liknande motionsyrkanden (bet. 2018/19:KU32, bet. 2020/21:KU22, bet. 2021/22:KU27 och bet. 2021/22:KU40). Utskottet har i detta sammanhang noterat att det pågår arbete med frågor om hur EU-direktiv bör genomföras i svensk rätt. En sådan notering gjordes även när konstitutionsutskottet behandlade frågan våren 2023 (bet. 2022/23:KU38).

**Utskottets ställningstagande**

Utskottet konstaterar att det, efter den översyn av det aktuella regelverket som nyligen gjorts, i förordningen om konsekvensutredningar anges vad som ska redovisas i en konsekvensutredning när ett EU-direktiv genomförs. Bland annat ska numera även skälen för att ett förslag till genomförande av ett EU-direktiv går utöver direktivets miniminivå redovisas. Utskottet noterar också att det pågår arbete som tar sikte på genomförandet av EU-rättsakter och arbetet med att ta fram konsekvensutredningar. Därmed anser utskottet att det inte finns skäl att ta ett sådant initiativ som motionärerna föreslår och avstyrker motionsyrkandet.

**Teknikneutral och könsneutral lagstiftning**

**Utskottets förslag i korthet**

Riksdagen avslår motionsyrkanden om teknikneutral och könsneutral lagstiftning.

**Motionen**

Rickard Nordin (C) begär i motion 2024/25:1008 ett tillkännagivande om en genomlysning av svensk lagstiftning för att göra den teknikneutral och målstyrd i stället för teknikstyrd (yrkande 1) samt ett tillkännagivande om en

genomlysning av svensk lagstiftning för att göra den könsneutral (yrkande 2). Motionären anför att lagstiftning som förutsätter viss teknik snabbt blir föråldrad. En bättre ordning skulle enligt motionären vara att lagstiftningen preciserar vilket mål som ska vara uppfyllt, såsom integritet, säkerhet eller energieffektivisering, oavsett vilken teknisk utrustning som används. Vidare anför motionären att det finns en mängd lagstiftning och benämningar som inte är könsneutrala, t.ex. ombudsman och nämndeman. Lagstiftningen bör vara könsneutral. En genomlysning bör göras och nya och lämpliga begrepp bör tas fram.

## Gällande ordning

Statsrådsberedningen har gett ut skriften Gröna boken, som innehåller riktlinjer för författningsskrivning (Ds 2014:1). I Gröna boken finns ett avsnitt om att skriva könsneutralt där det framhålls att det numera är en självklarhet att författningar ska skrivas så att de är könsneutrala (s. 56 f.). Det vanligaste sättet är att skriva han eller hon i stället för han/hon. Den lösningen rekommenderas t.ex. när författningen är kort eller när kombinationen bara behöver användas några få gånger. Om han eller hon förekommer många gånger i texten, kan kombinationen bli störande. Ett annat och ofta bättre sätt är att använda pluralformer (de anställda – de, dem, deras) i stället för singularformer. Ett tredje sätt är att med hjälp av omskrivningar undvika personliga pronomen i texten. Man bör då se till att texten inte i onödan belastas med passivformer, upprepningar av substantiv eller abstrakta och opersonliga vändningar.

I Myndigheternas skrivregler (8 uppl.) anges att man i offentliga texter bör eftersträva ett könsneutralt språk och det ges exempel på hur användningen av pronomen kan varieras (avsnitt 8.1).

## Pågående arbete

I mars 2018 överlämnade Digitaliseringsrättsutredningen betänkandet Juridik som stöd för förvaltningens digitalisering (SOU 2018:25) till det ansvariga statsrådet. I betänkandet diskuterar utredningen bl.a. fördelar och nackdelar med en teknikneutral reglering (s. 126 f.). En teknikneutral reglering innebär enligt utredningen att regleringen blir mer långsiktigt hållbar i den bemärkelsen att den inte behöver anpassas eller reformeras i samma tempo som den tekniska utvecklingen. Samtidigt framhålls att en alltigenom teknikneutral reglering riskerar att försvåra regleringens förutsebarhet, till nackdel för både myndigheter och enskilda. Otydliga rättsliga förutsättningar bedöms också föra med sig exempelvis risker för rättsosäkerhet när varje myndighet för varje utvecklingsarbete ska finna sina egna rättsliga lösningar. Vidare bedömer utredningen att det kan uppstå risker för onödiga kostnader eller avsaknad av effektiva lösningar om eller när systemen i efterhand inte visar sig hållbara från rättslig synvinkel. Digitaliseringsrättsutredningens

betänkande har remitterats. Ärendet avslutades genom ett regeringsbeslut hösten 2024.

Den 10 mars 2022 beslutade regeringen att ge Myndigheten för digital förvaltning i uppdrag att stödja regeringens arbete under perioden 2022–2024 med att förbättra möjligheterna att digitalisera välfärden genom att identifiera rättsliga hinder för en sådan digitalisering, samt utarbeta förslag till anpassning av befintlig reglering eller förslag till ny reglering där sådan saknas (dnr I2022/00620). Velfärdens digitalisering innefattar, i detta uppdrag, verksamhet som berör kommuner, regioner och aktörer inom skolan, hälso- och sjukvården och socialtjänsten.

Myndigheten för digital förvaltning har, utöver muntliga redovisningar, lämnat två skriftliga delredovisningar av uppdraget till regeringen. Uppdraget slutredovisades skriftligt den 1 december 2024 och myndigheten lämnade då förslag på författningsändringar i bl.a. skollagen (2010:800) i syfte att möjliggöra en övergång till elektroniska underskrifter av betygsdokument inom skolväsendet.

### **Tidigare riksdagsbehandling**

Konstitutionsutskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om teknikneutral lagstiftning (bet. 2003/04:KU24, bet. 2004/05:KU26, bet. 2004/05:KU31 och bet. 2011/12:KU13). Ofta har yrkandena handlat om utformningen av bestämmelser i specifik lagstiftning. Våren 2018, 2020 och 2022 behandlade utskottet likalydande yrkanden som det nu aktuella (bet. 2017/18:KU39, bet. 2019/20:KU18 och bet. 2021/22:KU40). Utskottet konstaterade att det i Regeringskansliet pågick en beredning av frågan om teknikneutral lagstiftning och att fördelar och nackdelar med en teknikneutral reglering hade diskuterats i en utredning. Utskottet ville inte föregripa beredningen och fann inte heller skäl att ta sådana initiativ som motionärerna föreslog. Ett motionsyrkande om teknikneutral lagstiftning behandlades även i betänkande 2022/23:KU38. I betänkandet lämnades en reservation (C).

### **Utskottets ställningstagande**

När det gäller frågan om teknikneutral lagstiftning noterar utskottet att fördelar och nackdelar med en sådan reglering har diskuterats i en utredning som nyligen avslutats inom Regeringskansliet. Det pågår också arbete på myndighetsnivå som rör olika frågor om digitalisering.

Vidare noterar utskottet när det gäller frågan om könsneutral lagstiftning att Statsrådsberedningen har tagit fram riktlinjer som syftar till att författningstexter ska skrivas så att de är könsneutrala. Att språket i offentliga texter ska vara könsneutralt följer också av Myndigheternas skrivregler. Utskottet utgår från att dessa riktlinjer följs.

Mot den bakgrunden anser utskottet att det inte finns skäl att ta sådana initiativ som motionären föreslår och avstyrker motionsyrkandena.

# Konsekvensanalyser i fråga om effekter på klimatet och miljön

## Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motioner om konsekvensanalyser i fråga om effekter på klimatet och miljön.

## Motionerna

I motionerna 2023/24:1030 och 2024/25:850 av Åsa Westlund (S) begärs ett tillkännagivande om att se över möjligheten att beakta frågor om klimat och miljö tydligare i statens offentliga utredningar. Motionären anför att även politiska beslut som inte har ett uttalat miljösyfte kan påverka klimatet och miljöutsläppen. De konsekvensanalyser som ska göras när utredningar lämnar förslag bör därför omfatta även klimat- och miljöaspekter.

## Gällande rätt

Av 7 kap. 2 § regeringsformen följer att vid beredningen av regeringsärenden ska behövliga upplysningar och yttranden inhämtas från berörda myndigheter. Upplysningar och yttranden ska också i den omfattning som behövs inhämtas från kommuner. Även sammanslutningar och enskilda ska i den omfattning som behövs ges möjlighet att yttra sig.

En översyn av gällande bestämmelser om konsekvensutredningar har, som framgår ovan, nyligen gjorts, se departementspromemorian Bättre konsekvensutredningar (Ds 2022:22). Översynen har omfattat bl.a. de bestämmelser som finns om konsekvensutredningar i kommittéförordningen (1998:1474) och förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. Översynen har lett till att vissa ändringar har gjorts i kommittéförordningen och att förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar införts.

Förordningen om konsekvensutredningar gäller för kommittéer och särskilda utredare som ska utföra ett utredningsuppdrag som beslutats av regeringen och för förvaltningsmyndigheter under regeringen (1 §). I förordningen finns bestämmelser om när kommittéer, särskilda utredare och förvaltningsmyndigheter ska redovisa en konsekvensutredning (2–4 §§). För kommittéer och särskilda utredare ska det göras när förslag lämnas in till regeringen eller Regeringskansliet om att regeringen ska föreslå eller besluta om nya eller ändrade lagar och förordningar och för andra förslag som lämnas i ett betänkande.

En konsekvensutredning ska innehålla en redogörelse för det aktuella problemet och vilken förändring som eftersträvas, vilka konsekvenser som bedöms uppstå om ingen åtgärd vidtas, de olika alternativ som finns för att uppnå förändringen och de fördelar respektive nackdelar som bedöms finnas med dessa, och det eller de alternativ som bedöms lämpligast och av vilka skäl

(6 §). Vidare ska en konsekvensutredning innehålla en analys av det förslag som lämnas eller det beslut som avses att fattas (7 §). Analysen ska bl.a. bestå av en beskrivning av förslaget eller beslutets kostnader och intäkter för staten, kommuner, regioner, företag och andra enskilda, och en beskrivning och, om möjligt, en beräkning av andra relevanta konsekvenser. Som exempel på andra relevanta konsekvenser lyfts i departementspromemorian bl.a. konsekvenser för totalförsvaret, påverkan på tilltron till statsförvaltningen, konsekvenser av betydelse för den personliga integriteten och möjligheterna att nå miljökvalitetsmålen (Ds 2022:22 s. 90 f.). Även konsekvenser i förhållande till Sveriges genomförande av Agenda 2030 kan behöva analyseras och redovisas. I särskilda bestämmelser föreskrivs vidare att konsekvenser för den kommunala självstyrelsen ska redovisas (8 §) liksom en bedömning av om förslaget eller beslutet överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen (9 och 10 §§).

I 14 § kommittéförordningen finns en upplysning om att bestämmelser om den konsekvensutredning som en kommitté ska redovisa finns i förordningen om konsekvensutredningar. Vidare anges i 15 § kommittéförordningen att om förslagen i ett betänkande medför kostnadsökningar eller intäktsminskningar för staten, kommuner eller regioner, ska kommittén föreslå en finansiering som i första hand har anknytning till utredningens område och ange skäl för den föreslagna finansieringen. Enligt 16 § kommittéförordningen anger regeringen närmare i utredningsuppdraget vilka konsekvensbeskrivningar som ska finnas i ett betänkande.

### **Pågående arbete**

Regeringen gav den 27 juni 2024 Ekonomistyrningsverket i uppdrag att ta fram ett ramverk för vägledning till dem som gör konsekvensutredningar i enlighet med förordningen om konsekvensutredningar, att erbjuda riktad handledning till ett urval av nyligen tillkallade kommittéer och särskilda utredare samt att följa upp effekten av denna handledning. Ekonomistyrningsverket ska senast den 15 april 2026 lämna en skriftlig delredovisning till Regeringskansliet som ska bestå av en redogörelse för ramverket för vägledning samt en första redogörelse för uppdragets effekter när det gäller kvaliteten på de utvalda kommittéernas och särskilda utredarnas arbete med konsekvensutredningar efter handledningen. Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 april 2027.

### **Tidigare riksdagsbehandling**

Utskottet avstyrkte våren 2019 ett motionsyrkande om konsekvensanalyser om utsläpp av växthusgaser med hänvisning till beredningen av Miljömålsberedningens förslag i utredningsbetänkande (SOU 2016:47) En klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige (bet. 2018/19:KU32). Utskottet avstyrkte vidare

en motion våren 2022 då frågor som aktualiserats i motionen hade väckts inom Regeringskansliet (bet. 2021/22:KU40).

### Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det i förordningen om konsekvensutredningar anges att en konsekvensutredning ska innehålla bl.a. en beskrivning och beräkning av kostnader, intäkter och andra relevanta konsekvenser. En översyn av det aktuella regelverket har nyligen gjorts. Utskottet noterar också att det pågår arbete som tar sikte på arbetet med att ta fram konsekvensutredningar. Mot den bakgrunden anser utskottet att det inte finns skäl att ta ett sådant initiativ som motionären föreslår och avstyrker motionsyrkandena.

### Märkning av propositioner med berört utskott

#### Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden om märkning av propositioner med berört utskott.

### Motionerna

I motionerna 2023/24:1455 yrkande 2 och 2024/25:2964 yrkande 2 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD) begärs ett tillkännagivande om att propositioner ska märkas med berörda utskott. Motionärerna anför att studenter och andra intresserade ofta använder sig av propositioner för att lära sig mer om hur lagstiftningsprocessen går till eller hur regeringen lägger fram förslag till riksdagen. Propositioner bör inte bara ses som regeringens förslag till riksdagens ledamöter utan också som handlingar för allmänheten. Med anledning av detta bör propositioner tydligt märkas med det utskott som berörs av den aktuella propositionen.

### Gällande rätt

Enligt 4 kap. 3 § regeringsformen väljer riksdagen inom sig utskott, däribland ett konstitutionsutskott och ett finansutskott, enligt bestämmelser i riksdagsordningen. Av 7 kap. 2 § riksdagsordningen följer att riksdagen inom sig för varje valperiod ska välja ett konstitutionsutskott, ett finansutskott och ett skatteutskott samt så många övriga utskott som behövs för riksdagsarbetet. Riksdagen kan även under valperioden välja utskott för längst den tid som återstår av valperioden. Av tilläggsbestämmelse 7.2.1 riksdagsordningen framgår vilka utskott riksdagen ska välja.

Regeringen och varje riksdagsledamot får i enlighet med bestämmelser i riksdagsordningen väcka förslag i fråga om allt som kan komma under riksdagens prövning, om inte annat anges i regeringsformen (4 kap. 4 §

regeringsformen). Av 4 kap. 5 § regeringsformen följer att ett ärende som har väckts av regeringen eller en riksdagsledamot bereds av ett utskott innan det avgörs, om inte annat anges i regeringsformen.

Regeringen lämnar förslag till riksdagen genom propositioner (9 kap. 2 § riksdagsordningen). En proposition ska innehålla regeringens protokoll i ärendet, en redovisning av ärendets beredning och skälen för regeringens förslag. Propositioner med lagförslag ska i förekommande fall innehålla Lagrådets yttrande.

En proposition ska ges in till Riksdagsförvaltningen (tilläggsbestämmelse 9.2.1 riksdagsordningen). Den anmäls vid ett sammanträde med kammaren efter det att den har gjorts tillgänglig för ledamöterna. Av 10 kap. 2 § riksdagsordningen följer att kammaren ska hänvisa propositioner till ett utskott för beredning.

Ärendefördelningen mellan utskotten framgår av bestämmelser i riksdagsordningen. Av 7 kap. 5 § riksdagsordningen följer att riksdagen i en tilläggsbestämmelse föreskriver enligt vilka grunder som ärenden fördelas mellan utskotten, utöver vad som framgår av 7 kap. 8–10 §§ riksdagsordningen. De sistnämnda bestämmelserna reglerar konstitutionsutskottets och finansutskottets uppgifter och ämnesområden samt skatteutskottets ämnesområden. Av tilläggsbestämmelse 7.5.1 riksdagsordningen framgår att utskottens ämnesområden anges i en bilaga till riksdagsordningen. Ärenden som hör till ett och samma ämnesområde ska hänvisas till samma utskott (7 kap. 5 § riksdagsordningen).

I 10 kap. riksdagsordningen finns bestämmelser om utskottens beredning och behandling av ärenden. Utskotten ska avge betänkanden till kammaren över de propositioner som hänvisats till dem eller har överlämnats från ett annat utskott (10 kap. 3 § riksdagsordningen). Av 10 kap. 7 § riksdagsordningen följer att ett utskott får ge ett annat utskott tillfälle att yttra sig i ett ärende eller en fråga som berör det andra utskottets beredningsområde.

### **Tidigare riksdagsbehandling**

Konstitutionsutskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om att propositioner ska märkas med berörda utskott (bet. 2014/15:KU19, bet. 2015/16:KU29 och bet. 2016/17:KU24). Utskottet framhöll bl.a. att det framgår av bestämmelser i riksdagsordningen hur ärendena ska fördelas mellan utskotten och att det inte sällan förekommer att förslagen i en proposition rör flera utskotts ämnesområden. Det är alltså först efter att en proposition lämnas till riksdagen som beslut fattas om vilket utskott som ska bereda ett ärende. Vilket som är det berörda utskottet framgår därefter av riksdagens webbplats. Utskottet konstaterade vidare att utskottsindelningen liksom departementsindelningen kan ändras över tid. Motionsyrkandena avstyrktes.

Även våren 2018 behandlade utskottet ett motionsyrkande om märkning av propositioner med berört utskott (bet. 2017/18:KU39). I sitt ställningstagande

framhöll utskottet att efter det att regeringen har lämnat en proposition till riksdagen anmäls den vid ett sammanträde i kammaren, att kammaren hänvisar propositionen till ett utskott för beredning och att berört utskott därefter framgår av riksdagens webbplats. Utskottet, som liksom tidigare ansåg att det inte fanns skäl för riksdagen att ta något initiativ i frågan om märkning av propositioner, avstyrkte motionsyrkandet.

Senast utskottet behandlade ett motionsyrkande om märkning av propositioner med berört utskott var våren 2023 (bet. 2022/23:KU38). Utskottet vidhöll sina tidigare ställningstaganden och avstyrkte motionsyrkandet.

### **Utskottets ställningstagande**

Utskottet vidhåller sina tidigare ställningstaganden och avstyrker motionsyrkandena om märkning av propositioner med berört utskott.

BILAGA

## Förteckning över behandlade förslag

### Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2024/25:103 Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2024.

### Motioner från allmänna motionstiden 2023/24

*2023/24:1030 av Åsa Westlund (S):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att beakta klimat och miljö tydligare i statens offentliga utredningar och tillkännager detta för regeringen.

*2023/24:1455 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):*

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att märka propositioner med berörda utskott och tillkännager detta för riksdagsstyrelsen.

*2023/24:2224 av Sten Bergheden och Johanna Rantsi (båda M):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om implementering av EU-direktiv och att det av beredningen tydligare bör framgå vad som är en miniminivå så att en överimplementering av EU-direktiv kan undvikas och tillkännager detta för regeringen.

*2023/24:2669 av Märta Stenevi m.fl. (MP):*

181. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som ser över i vilka situationer ett avsteg från beredningskravet kan vara acceptabelt och tillkännager detta för regeringen.
182. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftning som är särskilt viktig ur rättsstatlig eller demokratisk synvinkel alltid ska föregås av en kvalificerad och från regeringen oberoende utredning och tillkännager detta för regeringen.
183. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Lagrådets ställning bör stärkas såtillvida att i de fall regeringen frångår Lagrådets synpunkter ska regeringen redovisa skälen för detta, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

184. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska motivera varför det inte anses nödvändigt att inhämta Lagrådets yttrande och tillkännager detta för regeringen.

## Motioner från allmänna motionstiden 2024/25

### *2024/25:850 av Åsa Westlund (S):*

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att beakta klimat och miljö tydligare i statens offentliga utredningar och tillkännager detta för regeringen.

### *2024/25:1008 av Rickard Nordin (C):*

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att genomlysa svensk lagstiftning och göra den teknikneutral och målstyrd i stället för teknikstyrd och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att genomlysa svensk lagstiftning och göra den könsneutral och tillkännager detta för regeringen.

### *2024/25:2964 av Markus Wiechel och Alexander Christiansson (båda SD):*

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att märka propositioner med berörda utskott och tillkännager detta för riksdagsstyrelsen.